

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1067

ՇԱԲԱԹ

1876 ԱՊՐԵԼ 10

ԱԶԳԱՅԻՆ

Այս տարի ալ Զատիկի տօնի առթիւ փոխադարձ այցելութիւններ եղան մեր, Յունաց և Պուլղարաց պատրիարքարանաց կողմանէ :

Մայրաքաղաքիս դեսպանաց սմանք ալ իրենց այցելութիւններն զրկեցին առամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն մեր, ի շնորհաւորութիւն Զատիկի տօնի :

Նորին բարձր Սրբազնութիւնը Զատիկի օրերը Պատրիարքարան անցուց, և մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերէն շնորհաւորութեան եկող եկեղեցական ու աշխարհական անձինքն սիրով ու յարգանք մեծարեց :

Զատիկի առաջին օրը Պէյօղլուի յուսական եկեղեցւոյ պատուարժան կղերն եկեղեցական շքեղ թափօրով մեր եկեղեցին գալով՝ ողջունեցին ու շնորհաւորեցին մեր կղերն, և եկեղեցւոյն մէջ երկու կողմանէ սիրոյ ու միութեան համար ջերմ բարեմաղթութիւններ եղան, որոյ վրայ հաղարար յոյն և հայ ժողովուրդ, որք բազմախուռն թափած էին, ուրախ եղան և գոհունակութեան ցոյցեր ըրին :

Յունական թափօրն մեր եկեղեցին եկած ու մեկնած առեր, մեր կղերն ալ եկեղեցապէս հանդիսիւ դիմաւորեցին արժանաւայել շքով :

Այս առթիւ դարձեալ կմաղթեմք, որ երկու ազգաց մէջ ոչ միայն Զատիկի և Ծննդեան տօնի օրեր, այլ միշտ քրիստոնէական անկեղծ սէր ու եղբայրութիւն տեսնուի :

Մեր աներկմիտ եմք, թէ երկու կողմանց կղերն կրնայ իւր օրինական տաժել ժողովրդեան մէջ՝ ազգաց շինութեան ու բարգաւաճման համար տարբեր եղող այդ սէրն ու եղբայրութիւնը :

Պէյօղլուի մեր պատուարժան կղերն ու թաղական մեծարդոյ խորհուրդը յատկապէս շնորհակալեաց արժանի են, այս ընդունելութեան շքեղութեան համար մեծապէս հոգ տանելուն պատճառաւ :

Առաջնորդական վիճակաց կարգադրութեան համար, Պատրիարքարան այս օրերս յանձնաժողովը կարգած է : Այս կարգադրութեան պէտքը՝ շատոնց ի վեր զգալի եղած է. տեղ կայ, որ զատ առաջնորդութիւն ըլլալու պէտք ունի. տեղ կայ, որ զատ առաջնորդութիւն է այժմ, բայց ուրիշ առաջնորդութեան մը հետ միանալով առաւել կօգտի : Գաւառներէն թէն այս մասին միշտ դրեր կլծափին Պատրիարքարան, բայց այս օրերս կյանքսն, և մինչև իսկ սմանք ի գաւառաբնակ ազգայնոց՝ Բ. Դրան դիմեր են :

Ուրփայի գաւառական ընդհանուր ժողովը՝ առաջնորդ ընտրեց է Երուսաղիմայ պատրիարքական նախորդ փոխաւորդ Մխիթարեան Տ. Խորէն Ծ. վարդապետն, և տեղեկագիրն Պատրիարքարան զրկեր է :

Ուրփայի գաւառական ժողովը սխալած չէ այս ընտրութեանը մէջ, և վիճակայինք մեծապէս կօգտին, եթէ՝ գեր. Տ. Խորէն վարդապետ բարեհաճի ընդունիլ այս պաշտօնը :

Ստեփան եպիսկոպոս՝ որոյ ի զղումն գայ և Հռոմէն Եգիպտոս անցնելով հրամանի սպասին ծանուցած եմք արդէն, - Երուսաղէմ գացեր է՝ հոն ապաշխարելու համար :

Ս. Պատրիարք Հայրը յիշեալ եպիսկոպոսին այս վերադարձն հեռագրով հաղորդած է վեհափառ Հայրապետին, սակայն դեռ պատասխան եկած չէ :

Իսկիւ տարի Եէնիմահալլէի քարոզիչ գեր. Տ. Մտթէն Ծ. վարդապետ իզմիրլեան՝ այսօր Ս. Էջմիածին կուղևորի, հրամանաւ վեհափառ Հայրապետին :

Կարծեմք, թէ եպիսկոպոսական աստիճան պիտի տայ Նորին գերապատուութեան, և ժամանակ մը Ս. Էջմիածնի ճեմարանին մէջ պիտի պահէ կրօնական դասախօսութեան համար :

• • • Բարեկամ

Մերձակայ օրերս ի Պաֆրա գնալով սոյն երկտող զիտողութիւնս սիրեցի՝ ձեզ հաղորդել, խնդրելով մտերմաբար նորա հրատարակութեան շնորհ. վստահ ըլլալով որ բարեւոյն ու վեհմիտ քաղցր սիրահարն ես :

Պաֆրա գիւղաքաղաքն գրեթէ Սամսունէն 12 ժամ և սև ծովէն 4 ժամ հեռաւորութեամբ գտնուող է Ալիս գետին եզրքը հարթ դաշտի մը գոգ. ունի երկու հազարէն աւելի հայ, յոյն եւ տաճիկ բնիկ հաւատարմապէս ճոխ գերդաստանները. որոցմէ հարիւր յիսուն հայք, հինգ հարիւր յոյնք և մնացեալ թիւք են :

Տեղւոյն օդը յուրիւս և իւր յաջորդ ամիսին փոքր ի շատէ տապախառն են. իսկ մնացեալ տարեթուին բարեխառն է. և համարեա թէ մշտագարուն եղանակ մ'ունի. ատոք և առատ պտուղներով զարդարուած է երկիրն :

Քաղաքացիք՝ Մարսիլիոյ, Եգիպտոսի, Օտէսայի և Փօթիի հետ սերտ յարաբերութիւն ունին տեղւոյն բերքերուն ընտիր տեսակէն և ճոխ ըլլալուն համար. որք են, կանեփ, կտաւատ, լուպիայ, սիսեռ, մետաքս և ծխատեւրե, որ համայն Ասիոյ ամբողջ ծխատեւրեներէն ընտրեալագոյն է և նորա ամբարն կրնայ համարուիլ Պաֆրայ քաղաք իւր շուրջն եղած երկու հարիւր գիւղերով մէկտեղ :

Վաճառականական արահետին մէջ յառաջագէմ են յոյնք և հայկազունք. լուրջ են առևտուրի մէջ ու հաւատարիմ :

Հայք ունին կրածեփ ու քարապտտ եկեղեցի մը, որոյ բակին մէջ շինուած է նաև ազգային կրկնայարկ դպրոցը. առաջնոյն մէջ դաս կանենք վաթսուէն աւելի երկսեռ աշա-

կերտք իբրև նախակրթարան. իսկ վերնայտրկին մէջ կուսանին երեսունի չափ չափահաս պատանիք մայրենի լեզուն հանդերձ իւր ճիւղերով. հարուստ գովութեան արժանի է Պ. Մամբրէ ուսումնածաղիկ երիտասարդն իւր աննախանձաբար զոհած երկանց ու ջանից համար :

Նոյնպէս առաւել դրուատեաց իսկապէս արժանի է նաև Տ. Յովհաննէս Տապանեան հայրաշնորհ քահանայն, որ անաղարտ բարոյ յականութեամբ և խոհական ձիրքերով զարդարեալ ազգասիրաբար խնամ կտանի տեղւոյն փոքր հօտին իբրև հայր հարազատ :

Ազգովեմ նաև անկեղծաբար տեղւոյն ուսումնասէր երիտասարդներ, որ Նիխաթէթեան անուամբ աղջկանց դպրոց մը հաստատելու համար տիւ և դիշեր աշխատելով ընկերութիւն մը կազմեցին և ըստ կարելոյն դրամը հաւաքելով գրեցին Պօլսէն վարժուհի մը տանելու : Այս, քաղցր է ինձ ասել, երջանիկ են Պաֆրացիք և շողջողուն է իրենց ապագան եթէ իմ տեսած սիրովն մնան, նոյն նուիրական եռանդեամբ ապրին ու զօրանան, որոյ համար ի սրտէ կրարեմաղթէ իրենց ծանոթ գրիչն, և կիսափազի հրատապ սիրով տեսնել նաև իրենց դրացի, Քէօփրիւ, Սամսուն, Չարչամպա, Իւնեայ, Ֆաթայ ևլն. քաղաքներն նոյն լուսաւոր շուղին մէջ. այն է իմ իղձն ու տենչը :

1876 մարտ 30

Ի. Կ. Պօլիս

Ս. Սարգսեանց

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական վերջին հրովարտակին հրատարակութենէն, և յատկապէս Հէրսէքի ու Պօսնայի ապստամբաց համար եղած շնորհներէն յետոյ կյուսացուէր՝ որ ապստամբք ի հնազանդութիւն խոնարհելով պիտի դառնան իրենց տեղերը, և ապստամբապետք և օտար երկիրներէ այդ կողմերը թափող անձինք պիտի քաշուին երթան : Սակայն, ընդհակառակն կը տեսնուի, որ ապստամբութիւնը տալիս էր շարունակէ, և տակաւին կայսերական կառավարութեան զօրութեան դիմագրուելու փորձ կ'փորձէ :

Վերջին տեղեկութեանց նայելով Պէհքէի կողմերը նոր ի նորոյ ապստամբաց բազմութիւն մը երևան ելեր է. և հինգշաբթի օրը հրատարակեալ պաշտօնական դրէ մը կիմացուի թէ Հէրսէքի կողմերն ալ դարձեալ ապստամբութեան եղջիւրն բարձրացած է :

Եւ ահա՛ Սերվիոյ և Գարատաղի իշխանութիւնք, որ մինչև ցարդ կ'յանային հաւատացունել թէ ապստամբութեան մասին չեղոքութիւն կ'պահեն, և իրենց հպատակ ժողովրդոց մէջէն ոմանց ընդապստամբս գտնուիլն հաճութեամբ չեն տեսներ, - հակառակ այս ամեն յայտարարութեանց՝ այս օրերս յայտնապէս զօրօք և զինու. քաջակից ու զօրավիգ կերելին ապստամբաց : Հէրսէքի զօրաց ընդհանուր հրամանատար Ահմետ Մուխթար փաշայի կողմանէ Բ. Դրան ուղղեալ և այս շաբթու հրատարակեալ գրերն կը-

հաստատեն զայս: Վերջին պատերազմաց մէջ ապստամբաց հետ տեսնուեր են հազարաւոր դարատաղցի զինուորք՝ կարի յոյժ սպառաշինեալք: այսու ամենայնիւ, ինչպէս կնկարագրէ Մուսթար փաշա, կայսերական զօրքը՝ թէև ապստամբներէն սակաւթիւ՝ չարաչար յաղթեց է, անոնցմէ 800էն աւելի մեռեալ և վիրաւոր թողուլ: Կայսերական զօրաց այս յաղթութիւնը՝ վիէննայէն ապրիլ 7 թուով քաջուած հեռագիր մ'ալ կհաւաստէ:

Արդ՝ որովհետև ապստամբք դեռ ևս կյամաւին, և որովհետև ամեն շնորհ՝ ամեն յորդոր ու խրատ առ ոչինչ կհամարին, ուրեմն կայսերական կառավարութիւնը կհարկադրի ամենայն զօրութիւն ի դործ դնելով, ժամ յառաջ բընաջինջ ընել ապստամբութիւնը: Մինչև ցարդ՝ չափաւորութեամբ, և լաւ ևս է ըսել՝ խրատով քանթէ սրով կջանայր ի հնազանդութիւն ածել ապստամբները, բայց դժգոյշաբար չյաջողեցաւ:

Եւ տեսնենք, թէ Գարատաղի ու Սերվիոյ իշխանութիւնք՝ որ այսօր վերջապէս դիմակին վար առած, յայտ յանդիման ասպարէզ իջած են, ինչպէս պիտի քաջուին:

Հինգշաբթի օրը նախարարք բարձրաստիճան զինուորականաց ոմանց հետ արտաքոյ կարգի նիստ մ'ըրին, ուր՝ ըստ Ծարտիւ Պոսֆորի՝ որոշուեր է թէ Գարատաղի իշխանութիւնը խստութեան արժանի է, վերջին յայտնի յարձակմանը պատճառաւ՝ որ պատերազմի հրատարակութիւն կհամարուի:

Ձինուորական գործոց նախարար անուանեցաւ՝ ծովային գործոց նախորդ նախարար Տէրվիչ փաշա:

— Նախարարաց ժողովոյ անդամ կարգեցաւ՝ զինուորական գործոց նախորդ նախարար Րիզա փաշա:

— Ծովային գործոց նարարարութեան պաշտօնը՝ նախարարաց ժողովոյ անդամ Ապտալ-Քէրիմ փաշայի յանձնուեցաւ:

— Կրետէի նախորդ կուսակալ Սամիհ փաշա՝ Կարնոյ կուսակալ և չորրորդ բանակին ընդհանուր հրամանատար անուանեցաւ:

— Նախարարաց ժողովոյ անդամ անուանեցան՝ Երամեան Աբրահամ փաշա, և Հալէթ փաշա, 30 ական հազար զուռ ամսականով:

Յիշեալ անձինք՝ օգոստոսիառ Սուլթանին և բարձրապատիւ Եուսուֆ իզդէտտին էֆէնտինն ներկայացան ի շնորհակալութիւն, իրենց նոր պաշտօնակալութեան առթիւ:

— Վսեմափայլ Աբրահամ փաշա՝ չորեքշաբթի օրը մեծ Եպարքոսին հետ երկար տեսակցելէն յետոյ՝ Եգիպտոս ուղեւորեցաւ յատուկ շոգենաւով:

— Պէրուլէն եկած երկու գունդ զօրքն՝ այս օրերս վարնայի ճանապարհաւ Նիշ պիտի երթան:

— Սէլիմյէի զօրանոցին մէջ գտնուած թնդանօթներուն մէկ մասն լեռնային թնդանօթներու վերածուելով՝ այսօր կամ վաղը Նիշ պիտի զրկուին:

— Աւստրիական Լոյտ ընկերութեան մէկ շոգենաւն՝ երէկ Գըլիգ ուղևորե-

ցաւ, պատերազմական պաշար բեռնաւորեալ:

— Օսմանեան Պանքան սկսած է վճարել՝ յունկարի տոկոսներուն մնացորդը:

— Ծանուցած եմք, թէ Պոլսոյ ծխախոտի մենավաճառութիւնը շնջուելով՝ ինչպէս գաւառները նոյնպէս մայրաքաղաքիս մէջ գործարաններ պիտի հաստատուին: Այս լուրը կստուգուի, որովհետև Բուսուժաթի վերատեսչութիւնը դեռ ծխախոտ առնել սկսած չէ:

— Տիեարպէթիի նախորդ կուսակալ Խսմայիլ փաշա՝ չորեքշաբթի օրը մայրաքաղաքս հասաւ:

— Վիէննայէն գերմանական լրագրի մը գրեր են, թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնը վերջնական և ազդու կերպիւ ծանուցեր է Հէրսէթի ապստամբաց, թէ կայսերական հրովարտակին տրամադրած բարեկարգութիւններէն զատ ո՛ր և է առաջարկութիւն անընդունելի է, և թէ՛ բոլորովին առանձին ու անօգնական պիտի մնան, և ապստամբութիւնը զինուորութեամբ պիտի շնջուի:

— Լուր կայ, թէ Գաղղիոյ՝ Անգղիոյ և Իտալիոյ կառավարութիւնք պիտի առաջարկեն Եգիպտոսի իշխանութեան, Եգիպտական ընդհանուր պարտքերն ի մի ձուլել, գանձային նոր կարգադրութիւններ ընել, և գաղղիացի՝ անգղիացի ու իտալացի պաշտօնատարաց ձեռք կատարել Եգիպտական ելուստից մատակարարութիւնը: Սակայն չյուսացուիր որ իշխանութիւնն հաւանի՝ այսպիսի միջամբտութեան մը առաջարկութեան, եթէ երբէք տեղի ունենայ:

— Պրագիլիոյ կայսեր՝ ադամանդագարդ Օսմանիյէ, և Յունաստանի արտաքի՝ թղթակցութեան տնօրէն Պ. Բազիի՝ երկրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան ընծայեցաւ օգոստոսիառ Սուլթանէն:

— Մայրաքաղաքիս պարսիկ դեսպանին խորհրդական վսեմափայլ Նէրիման խան՝ Եգիպտոս ուղեւորեցաւ, Շահին կողմանէ խտիվին ընծայեալ կենդանագիրն, և Նորին բարձրութեան գահաժառանգ Մէհմէտ Թէվֆիգ փաշայի նշուիրեալ պատուանշանն մատուցանելու պաշտօնով:

— Հռչակաւոր գործարանապետ Պ. Գրուբ՝ ինչպէս օգոստոսիառ Սուլթանին, նոյնպէս և Եգիպտոսի բարձրապատիւ խտիվին՝ խոշոր թնդանօթ մը ընծայեր է:

— Պէյօղլուի լրագրաց մէկուն գրածին նայելով՝ մօտերս Գըլէքէն եկող կայսերական թայիֆ շոգենաւն Մարմարայի մէջ Աղ-պապա-Պրոնի առջև ցամաքը խրեր է, և անկէջ անցնող Եգիպտական շոգենաւ մը հասնելով՝ անմիջապէս ազատեր ու մայրաքաղաքս բերեր է:

— Աղիզիլէի Մուսուլ շոգենաւը հինգշաբթի օրը Թէքիրտաղէն մայրաքաղաքս եկած ատենը, Գուլգափուի մօտերը կեցեր է՝ ածուխը սպառած ըլլալուն համար: Ճամբորդք լեղապատառ ըլլալով սկեր են աղաղակ բառնուլ. ասոր վրայ Գուլգափույէն բազմութիւ նաւակներ գացեր են ճամբորդներն առնելու համար. և այն միջոցին անկէջ անցնող Այի-Սթէֆանոյի շոգենաւն յիշեալ շոգենաւուն քով երթալով ածուխ տուեր

է, որով կրցեր է երեկոյեան դէմնաւահանգիստն հասնիլ:

— Երկուշաբթի երեկոյ, Ղալաթիա փէնչէնպիհ-Պազար, երեք նաւաստիք սպասուհւոյն հետ տունը մտնող տիկնոջ մը վրայ յարձակելով, և զանի գետին փռելով օղերն յափշտակեր խուսեր են: Անկից անցնող բազմութիւ անձինք տեսեր են այս յափշտակութեան գործը՝ բայց ո՛չ ոք համարձակեր է արգելել չարագործները կամ՝ ձերբակալել:

— Յունաց երեւելիներէն միայն մէկ քանին, Ջատի տօնի առթիւ 1000 լիրա նպաստ զրկեր են իրենց պատրիարքարանը, և անվճար մնացած ամսականները տրուեր են այս ստակով:

Մեր պատրիարքարանը բազմութիւ անձերէ հաղիւ 70 լիրա կրցաւ օգնութեան համար հաւաքել, և վերջապէս հարկադրեցաւ 100 լիրա փոխ առնուլ:

— Անցեալ ուրբաթ գիշեր, Պալատ քանի մը գողեր տուն մը մտնելով, 70 լիրայի արժէքով արծաթեղէններ տարեր են: Նոյն գիշերը տան տիկնոջ եկեղեցի գացած, և տանը մէջ ծերունի ու խուլ կին մը թողած է եղեր:

— Երեքշաբթի երեկոյ, Ղալաթիա Մոմխանէ, երկու դարատաղցի կուուի բռնուելով՝ մէկն զմիւսն սպաններ, և յաջողեր է փախչիլ:

Իզմիտի Թէվէճիք թաղը չորս տուն այրեր է:

— Անցեալ շաբթու, Իզմիտի մէջ 4-5 հոգի յանկարծամահ եղեր են:

— Իզմիտի մէջ ծաղիկ հիւանդութիւնն երեւան ելնելով շատերը զոհ տարեր է:

— Իզմիտի ոստիկանութիւնը՝ 40 ի չափ գողեր ձերբակալեր է:

— Պոստայի թաղը՝ գիւղաքաղաքին մէջ հրդեհ պատահելով, 20 խանութ այրեր է:

— Մանուշըրի մէջ արաբ կին մը երեք զաւակ ծներ է, մէկը՝ խիստ սև, և երկուքը՝ ճերմակ:

— Եգիպտոսի խտիվին փետոյ թօսուն փաշա՝ հանգերձ ընտանեօք, Բատոս ուղեւորեր է օգափոխութեան համար:

— Ասիոյ ամեն կողմերէն տրուած լուրերը՝ այս օրերս առատ անձրեւներ գալն, և երկրագործութեան յուսալից ըլլալը կաւեաւեն:

— Հապէշաստանի թագաւորը՝ Եգիպտական զօրքէն յաղթեալ և յուսահատեալ՝ քանի մը պաշտօնակալ Գահիրէ զրկեր է, հաշտութեան խնդրանք:

— Չաթալճայի բնակիչներէն Ֆօթաքի անուն վաճառական մը անժառանգ գրաւեր է, 50 հազար լիրայի չափ հաշտութիւն թողուլ:

— Նախորդ ամսոյն 9 ին, Իւսքիւպի մէջ ուժգին հով մը փչած ատեն, հսկայ ծառ մը կործաներ, և նոյն պահուն սաւկը գտնուող կին մը գրկի տղեկին հետ զոհ գացեր են:

— Լատինէի երկաթուղոյն Սինէքիի կայարանին պահանջողն սպանուեր է: Մէկ տարուան մէջ, կըսէ Լաթիւքի, յիշեալ կայարանին մէջ այսպէս չորս հոգի սպանուեցան:

Վարչապետի մէջ մինչև ցարդ կապրի՝ 166 տարեկան կին մը:

— Իրլանդացի մէջ խռովութեան մը ծագիլն կ'անուշանէ հեռագիր մը, առանց մանրամասնութեան :

— Բրուսիոյ մէջ արգիլուել է, գործաւորաց մէկտեղ ժողովիլ ու խորհրդակցիլը :

— Չվիցերիի շատ կողմերը շարժ պատահեր, և այն միջոցին խիստ տաք հով մը փչեր է :

— Հնդկաստանի Մատրաս գաւառին մէջ 30 հազար հոգի ապստամբեր են՝ ընդդէմ անգղիական կառավարութեան :

— Գաղղիոյ Հասարակապետութեան նախագահ Մաք-Մահոն մարտիտը՝ Անգղիոյ թագուհիին հետ տեսնուելու ելեր է, Գաղղիոյէն անցած ատենը :

— Գերմանիոյ կառավարութիւնն որոշեր է՝ 1877 ի ծախուց վրայ գումար մ'ալ յաւելուլ, զորաց թոշակն և բըժըշկաց ու վիրաբուժից ամսականներն աւելցունելու համար :

— Փարիզի մէջ գաղղիարէն ու անգղիարէն լեզուօք նոր լրագիր մը հրատարակիլ սկսեր է, յատկապէս Ամերիկայի Դիլտոնիֆիոյ արուեստահանգիսին վրայ գրելու համար :

— Իտալիոյ մէջ այս օրերս նոր տեսակ հրացան մը հնարուել է, որ թեթեւութեան ու գործածութեան կողմանէ բոլոր հրացաններէն գերազանց է :

— Յունաստանի թագաւորին Օսմանիյէ պատուանշանին մեծ ագամանդը գողցուած ըլլալով՝ պալատին հանգերձի սենեակները ելումուտ ընող պալատական զինուորականք ու սպասաւորք քննութեան ենթարկուել են :

— Պոհնիոյ գիտնականներէն Բալլի անուն 78 տարեկան անձն՝ այս օրերս աւարտեր է Պոհնիոյ պատմութիւնը, որոյ խմբագրութիւնն սկսեր է ասկէց 48 տարի առաջ :

— Լոնտոնի ռուսական դեսպանը՝ որ Բեդրսպուրկ կերթայ և որոյ այս առիթով լոնտոնցիները ուշադրութեան ու գիտողութեանց առարկայ եղած է, Պէրլինի մէջ Պիլմարգ իշխանի հետ քանիցս տեսնուելու և մէջերնին գաղտնի խօսակցութիւն եղեր է :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Բժշկութիւն ընող տգէտ մարդ մը մեծ համբաւ ստացեր է, այցելութիւն ըրած հիւանդներուն այս կամ այն ինչ բանը չուտել պատուիրելով՝ հետեւեալ օրը երթալ երակը զննելուն « Դու այս ինչ արգիլեալ բանը կերեր ու քնածուեր ես » ըսելուն համար : Այս մարդը՝ մահուան մօտ, մէկ սիրելի աշակերտը կանչելով, իւր համբաւ ստանալուն գաղտնիքն հաղորդեր է հետեւեալ կերպիւ : « Հիւանդին տունը գացած ատենըդ, ըսեր է, խոհանոցին՝ սանդուխին ներքեւ՝ սրահին և սենեակին շուրջը ուշադրութեամբ նայէ՛. օրինակի համար՝ եթէ խոհանոցը փռնէ՛ քոտէն տեսնես, գիտցի՛ր որ հիւանդը կերեր է. սրահին կամ սենեակին մէկ կողմը նարնջի կեղև աչքիդ դպչի՛, նարնջ առեր է հիւանդը » :

Աշակերտն այս գաղտնիքը սովորելով, հետեւեալ օրը հիւանդի մը այցելութեան կերթայ, սանդուխքէն ելած ատենը տա-

կը իշու մը համետ (սէմէր) կտեսնէ. վեր ելնելով՝ հիւանդին երակը բռնելուն պէս կ'սկսի յանդիմանել զանի թէ տեսա՛ր, ահա՛ քնածուեր ես. արգիլեալ բան կերեր ես. — հիւանդը երբ կերդնու թէ քնածուեր բան երբէք բերանը դրած չէ, — մի՛ երդնուր, կ'պօռայ մեր բժիշկը, ես գիտեմք թո՛ւնչ կերած ըլլալդ. էշ կերեր ես :

— Մարդ մը երիտասարդաց մը քով գտնուած ժամանակը, երիտասարդուհին երեսը անդին գարձուցեր է այլոց հետ տեսնուելու համար : Մարդը՝ որ նորա հետ խօսակցելու առիթ կ'փնտըռէր՝ կնոջ շրջագրեւորին վրայ որդ մը տեսնելով, — տիկին, ետեւիդ անասուն մը կայ, կըսէ. — ա՛հ, դ՛ուք էք եղբ, ես ձեր հոս ըլլալը չգիտէի, կ'պատասխանէ տիկինը :

— Փարիզի մէջ կանայք որոշեր են՝ իգական սեռին յատուկ ուսումնական ընկերութիւն մը հաստատել : Առաջին նշանակուն կանոնադրեր են, որ երիցագոյնը՝ ատենապետ, և կրտսերագոյնը՝ ատենագիր ըլլայ. իսկ երբ կարգը այս գիւնարին ընտրութեան եկեր է՝ ամենքն ալ՝ մինչև իսկ բերանը ակռայ մը չունեցողը՝ ատենագիր ըլլալ ուզեր են. . . :

— Գաղղիոյ թագաւորներէն մէկն իմանալով, որ իւր թատրոնին գերաստուհիներէն մին չտիրած մէկ գերաստին հետ ներկայացման ելնել չուզէր, հրամայեր է բանտարկել զնա ամիս մը : Գերաստուհին զինքը բանտ տանող պաշտօնակալին ըսեր է, թէ թագաւորը ընկիցս և մինչև իսկ կենացս կրնայ իշխել, բայց չկրնար դպիլ պատուոյս. — Այո՛, ըսեր է պաշտօնակալը, երեւի առած է թէ թագաւորն անգամ չկրնար առնուլ գոյութիւն չունեցող բանէ մը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ապրիլ 9

Քօնստյանէ	12-58
Սօսիթէ Ժէնէրալի բաժնէք Անդ. լիբ.	2-20
Բրէտի » » Օսմ. »	2-25
Երկաթուղեաց՝ » ֆր.	55,
Թրամուէյ » Օսմ. լիբ.	1-10
1863 ի փոխառութիւն » ֆր.	75
1863 ի » » »	75
1869 ի » » »	69
1872 ի » » »	29

ՄԱՆԴՈՒՄՏ

ԴՇԽՈՅԻ ԵՒ ԿՈՒՍԻ

ՊԱՏԱՐԱԳ

Գրեաց

ՄԵՐՆՆԻ ԴՔԵՆԷՆ ՊԱՐԿԱՆԵՆ

Կը գտնուի Ս. Ղ. և Եղաժաճեան գըրատունը՝ Եէնի-ճամի փողոց Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8, գին 10 դահեկան :

ՀՐԱԽԻՐԱԿ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Երկրորդ անգամ տպագրեալ և յաւելեալ : Կը գտնուի Ս. Ղ. և Եղաժաճեան գրատունը՝ Եէնի-ճամի փողոց Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8, և ուրիշ գրավճառաց քով՝ գին 2 ֆրանք :

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՇՐՋԱՆՆ
ՈՒԹԱՌԻՆ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Հեղինակին սոյն երեւելի գործը որ գրեթէ բոլոր եւրոպական լեզուներու թարգմանուած է կրկին և կրկին անգամ, իւր հետաքրքրաշարժ հիւսուածքով և վիպագրական նոր ձեւով մեծ համբաւ հանած է ամեն ազգերու մէջ : Գինն 2 ֆրանք 75 սանթիմ :

Կը գտնուի Ս. Ղ. և Եղաժաճեան գըրատունը՝ Եէնի-ճամի փողոց թիւ 8, և ուրիշ գրավճառաց քով :

Ա. ՏԻԻՄԱ

ԺՕԶԵՑ ՊԱԼԱՍՄՕ

Մեծանուն հեղինակին սոյն նշանաւոր գործին հայերէն թարգմանութեան վեցերորդ հատորն ալ Պոլիս հասած ըլլալով՝ մեծ բաժանորդներէն կ'սկսուի որ հաճին իրենց անգործադիր ներկայացընել Ս. Ղ. և Եղաժաճեան գրատունը՝ Եէնի-ճամի փողոց թիւ 8, և հոնկէ ստանալ նոյն հատորը :

Իւրաքանչիւր հատորի գինն է ֆր. 2,20 : Կ'գտնուի վերոյիշեալ գրատունը և ուրիշ գրավճառաց քով :

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Ասատուրեան պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ իւր գըրատան մէջ կը ծախուին, անգղիարէն ամեն տեսակ օգտակար գասագրքեր, ուսումնական գրեանք, գպրոցաց համար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և մանաւանդ իւր եղբորը, հանգուցեալ Տօթթօր Ա. Ասատուրեանի հեղինակած Հայ-Անգղիարէն Ֆերականութիւնը, չափաւոր գնով : Ուզողը կրնայ դիմել Ղալաթիոյ Աշտարակին ներքեւ Հէնտէք փողոց թիւ 13 :

ՊՈԼԻՍ ՖԻՆԱՆՍԻԱԼ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

Ա. ՄԵՐԻՒՐԱՆ ԽԱՆ ԹԻԻ 27

Ընտանեկան ամեն տեսակ կարբու, թէ՛ ոտքով և թէ՛ ձեռքով դիւրաւ գործածելի մեքենաներուն զանազան տեսակները, աժան գընով կը ծախուի և ծախու առնողներուն ձրի և Կըրտի. նաև մինչև վեց ամիս քանի անգամ որ աւրուի՝ ձրի կշտկուի : Կարի մեքենայի վերաբերեալ ասեղ, դերձան, և ուրիշ զանազան գործիքներ կ'գտնուին, ինչպէս նաև չորապ, ֆանէլա, շալ, ոսկուֆա, թեւոց և ըն. գործող մեքենաներ : Աւրուած մեքենաներ կը շալուին և մեքենայով կարել սորվիլ ուզողներուն ալ գաս կը տրուի :

Աղբ. Հիւանդանոցի սեպհական կառուածներէն Եէտիգուլէի դուրսը Հիւանդանոցին դէմ գտնուած 22 հազար տուն կի մօտ կանկառաց և 350 քաշ տնկուած բականերուն բերքերը ծախու ըլլալով, այժմէն կը ծանուցուի արդոյ հասարակութեան թէ ո՛վ որ կ'ուզէ յիշեալ բերքերը գնել, թուականէս ինչուան քսան և մէկ օր կ'ենայ Մեծ-Նոր խան թիւ 49 Հիւանդանոցի գրասենեակը գալ հարկ եղած սակարկութիւնն ընելու համար :

Գործակալ Հիւանդանոցի

ՍԵՐԵՍՄ. ՀԻՄԵՆԵՆ

76 մարտ 22թ. 49

Մեծ-Նոր խան

ՀԱՍՏ ՎԱՐՓԱՐԱՆ

Այս վարժարանը վերստին պիտի բացուի ապրիլ 20 ին ըստ Յուն. և մայիս 2 ըստ Հատ :

Վարժարանս աղջկանց լուսավորելու համար և բարոյական կրթութեանը համար բարձրագոյն գիւրութիւններ կընծայէ բարձրաստիճան փորձառութեան և հանգամանաց տէր հինգ Ամերիկացի վարժուհեաց , և ուրիշ քանի մը տեղացի կարող դասատուաց հոգողութեանը ներքեւ :

Վարժարանին պայմաններն են գիշերօթիկ աշակերտաց համար տարին 25 լիրա , և աւօրեայ աշակերտաց համար տարին 6 լիրա : Զատկի դադարումէն մինչև ամառուան դադարումը 8 լիրա գիշերօթիկ աշակերտաց համար , և 9 արծաթ մէճիտիյէ աւօրեայ աշակերտաց համար , կանխիկ վճարելի : Աւօրեայ աշակերտաց համար կէս օրին կերակուր կը տրուի ձրի . իսկ ուղողները կրնան իրենց կերակուրը հետեւին բերել :

Դպրոցը տեսնել ուղողները կը հրաւիրուին ամենայն սիրով ու և օր բաց ի կիրակի օրերէ :

Վարժարանը իսկիւտար Սէլամիյէ թաղին մէջ այն տեղն է , ուր էր առաջ փռիւն օղլուի տունը :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Ճունուտը ճէնապը միւլիւքեանէ Շընայտըր թիւֆէնկէրի իշին մուպայեսար մուքարրէր պուլունան մա գուրչուն մալիւմ էլ մըգտար մէթալիք քափսօլու ֆիլէնէլ գովանենա տայիր օլան թարիֆնամէնին նուսէխը մաթպուսսընտան պիրէր ատէտի թալիպ օլանէրէ իթա գըլընմըլ տըր : Մէգքիւր գովան վէ գուրչունլարըն թարիֆնամէի մէզպուրտէ մուհարրէր շէրայիթ վէճհիլէ իմալ վէ թէսլիմ օլունաճագ ֆիլէնկիլէրին պէհէր հաֆթալըղը էսմանը նէյէ պալիլ օլուր իսէ պէհէր հաֆթա օսմանը լիրասը օլաւագ տէրսատէթտէ նաքուէն վէրիլէճէյի ճիհէթլէ , շուրասը թալիպ օլաճագլարըն մալիւմի օլմագ իւզէրէ պէհան վէ պուլնարը վէրմէյէ թալիպ օլանլարըն 1876 սէնէսի շէհրի նիսանը էֆրէնճիսինն եիրմի տէօրտիւնճիւ փազար էրթէսի կիւնիւնէ տէկին լիրայի օսմանի եիրզ զրուշ հիսապըյլա գաշար զրուշա վէրէպիլէճէքլէրին պիր վաւագայէ թաշրիր իլէ օլ վարագա պիր զարֆա գօնուլարագ իւզէրի մէօհիւրիւ օլտուղու հալտէ Տարը Շուրայի աւքէրի պաշ քիթապէթինէ թէսլիմ իտիլէճէյի վէ շու սուրէթլէ վէրիլէճէք էվըրագտէ իրայէ իտիլէն ֆիեաթտէն հանկըսըն սայիլընթտէն էն տուն վէ էհվէն կէօրիւնիւր վէ օ տա Տէվլէթի Ալիյէնին իշինէ կէլիլ իսէ , օ ֆիեաթլը արզ իտէն գուլմանեա վէ եա վէքիլի իլէ իճրայի իգթիլայի հալէ իպթիտար իտիլէճէյի տալի իլավէթէն իլան գըլընըր : 6 նիսան 1876

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ Դալէվրախանէսի իշուն իմալ իթտիրիլէճէք օնպէշ պին չիֆտ գօնճուլ գուլտուրանըն րաիճ ագճէ իլէ պէհէր չիֆթինն իւճրէթը իմալլէսի

ալթը զուրուշա վէ եէկիրմի պէշ պին չիֆտ քէօսէլէ չարրըն պէհէր չիֆտինն իւճրէթը իմալլէսի քէշալիք րաիճ ագճէ իլէ տօգսան փարայա օլմաք իւզրէ վէ հէր իկիրմի պին զուրուշուք իւճրէթ թէրաքիւմ իթտիքճէ օնպէշ պին զրուշնամուգապիլ քըրփնտը վիրիլէքէք պէշ պին զրուշը տալի նագտէն վէ փէշինէն վիրիլմէք շուրութը իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ նիսանը րումինն օնիքինն փազար իրթէսի կիւնի գարաւը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն օլ վէճհիլէ իմալ իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէգքիւրտէ Տարը Շուրայի աւքէրիլէ կէլմէլէրի :

1876 նիսան 7

Պապը Սէրասքէրի

Հէր քիմին եէտինտէ տօքսանպիր սէնէսի շուպաթըն նիհայէթինէ գաւար թալինաթը լաճիլէ փուսուլտը վար իսէ , տօքսան իրի սէնէսի Մայիս նիհայէթինէ տէկին այնէն վէ եալստ պէտէլէն ախզ իթմէլէրի իլան օլունուր :

13 մարտ 1876

Պապը Սէրասքէրի

Ի Լ Ա Ն

ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԱՅԻՐԻ

Ալթընը Տայիրէ տալիլինտէ պուլունան էսնաֆ թարաֆընտան իսթիմալ օլունան , վէ պիլ մուպայէնէ նագսի իլվէզն վէ այար օլտըր թէպէ լիւն իթմէսի իլէ ուսուլ վէ նիգամընա թէվֆիգէն զապթ ու իլէվգըֆ իտիլիլ օլան թէրազու վէ գանթար վէ տիրհէվէր իլէ միւտտէթը մահտուտէի նիգամիլէսի միւրիւր իլլէտիլի հալտէ էսնապը թարաֆընտան արանըմայան պիր թագըմ էշեանըն ալէլ ուսուլ սէնէի հալիլէ մահը նիսանըն օն պէշինն կիւնիւ պիլ միւզայէտէ սաթըլմտը մուգարրէր պուլընտըղընտան , թալիպ օլանլէրին եէվմի մէգքիւրտէ Տայիրէ մուհասէպէսինէ միւրաճաթ իլլէմէլէրի իլան օլունուր :

Սէր քեաթիպ

Սէնի ֆաթիլ

1876 ապրիլ 1

ԱՌ ՄԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԴՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԴԵՂՈՐԵԻՑ

Վ . Ծ Ա Ն Ն Ի

Բերա Մեծ փողոց Աղսամի քիւ 77

ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակը քիւ 1-2 Երոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած , և իւր զեղորէից ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հըռչակուած :

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քիւմիագէտին շինած Ֆաբլէ լաֆլէն , որ փոքրիկ տղայոց , տկար կազմ ունեցող և հիւանդութեանէ ապաքինելոյ միակ սննդարար ուտելիքն է համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաև :

Քոֆա (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտըռուի :

Սէլֆաթ (քիւլէն , զուտ և մաքուր , Բէլթիլ , Տիւպօք , Ժօպսթ և Էվանս Լէզէ ճարտար քիմիկէտներէն պատրաստուած :

Չիւն Էֆ , զուտ , Քրիսթիանայի Բէթէր Մէլլէրի գործարանէն էլած :

Լիւթիլ (հիւտիպա) խահուէ , Լուտիլիս պուրկի Հ. Ֆրանք գործարանէն էլած ստամոքսի ուժ տուող և ախորժակ բացող , որ հասարակ խահուէի հետ խառնելով գինը մեծապէս կիլիքնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու : Արտիստիկան սառնոց ամեն ժամու մէջ :

Տիւնէլ Զաք , մաքուր անփրկելի ներկ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՆՏԱՔ ԶՈՒՈՒՆԻ

Լեարդի , ստամոքսի , և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն գեղահատը , նաև զլային տկարութեան , ուժաթափութեան և տխրութեան համար . կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը : Արտի և երկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ , և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր գեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն , կուծուութիւն , մաղձային հիւանդութիւններ , որովայնի մէջ լեցուած կազեր , գլխի ցաւեր կը վանէ . մարսողութիւնը կը չափաւորի , և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան , առողջ , ուժեղ , և բնական դիրքը կ'զգենու :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ԶՈՒՈՒՆԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը . Հին կամ նոր թուանաւոր վէրքեր , ուռնցք , քաղցկիղ (շիրիփէնէ) , սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան . օգտակար է նաև հարրուխի , հազի . Բարբախման , մանաւանդ օգտաւ (եէլ) ըստած հիւանդութեան : Իւր կազորիլ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոլ (սրբանա) հիւանդութեան ապականիլ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կը զիմագրուէ :

Այս գեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ , որ կը գտնուի ամեն գեղավաճառներու քով , և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու թաղ խանի կողմերը Պ. Գաւապեանի գեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի :

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն տոքթոր Հոլլուէ Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց Թիւ 533 .

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փոռնը 2ՈՐԵԲԵՄԱԹԻ և ԵԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար :
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծայրը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարայ է , և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան , Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ թաղի խան միլին յարկ թիւ 19 :

ՏՆՅՐԵՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱԿԱՆԻԱՆ

ՏՊԱԿԻՍ . Ս . Ղ . ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաշա խան քիւ 3